

Okamžité vybavování informací z mluvených výpovědí

Lucie Guštarová

Zaměření práce

- Čeština
- Mluvený jazyk
- Příislovečné určení místa vs. subjekt
 - Volitelná vs. ústřední informace
- Téma vs. réma

Zaměření práce

- Čeština
- Mluvený jazyk
- Příslopečné určení místa vs. subjekt
 - Volitelná vs. ústřední informace
- Téma vs. réma
- Reakční časy, správnost odpovědí
- Ověřit výsledky výzkumů na psaném jazyce v mluveném módu

Na co výzkum navazuje

- CHROMÝ, Jan a Sonja VOJVODIĆ. (2023) When and where did it happen? Systematic differences in recall of core and optional sentence information. Quarterly Journal of Experimental Psychology.
- Okamžité vybavování informací
- Psaný mód

Na co výzkum navazuje

- CHROMÝ, Jan a Sonja VOJVODIĆ. (2023) When and where did it happen? Systematic differences in recall of core and optional sentence information. Quarterly Journal of Experimental Psychology.
- Okamžité vybavování informací
- Psaný mód
- Přímý předmět vs. PUM nebo PUČ
- Téma vs. réma
- Existuje rozdíl v ukládání jednotlivých informací již v počáteční fázi zpracování vět?

Chromý, Vojvodić (2023) - stimuly

- Přívl + subj + **PUČ** + **PUM** + PUZ + V + **obj**
- Starší důchodce **v neděli v knihovně** velmi pečlivě pročetl **noviny**.

+ varianty

Chromý, Vojvodić (2023) - stimuly

- Přívl + subj + **PUČ** + **PUM** + PUZ + V + **obj**
- Starší důchodce **v neděli v knihovně** velmi pečlivě pročetl **noviny**.

+ varianty

- Věty se objevily celé, po stisknutí tlačítka
- Přečtení vlastním tempem, pak opět stisknutí tlačítka
- Hned po zmizení věty se objevila otázka
 - Otevřená otázka
 - Na objekt nebo na PUM/PUČ

Chromý, Vojvodić (2023) - výsledky

- PUM a PUČ vybavovány hůře než objekt
- PUM a PUČ v rématu vybavovány lépe než v tématu

Chromý, Vojvodić (2023) - výsledky

- PUM a PUČ vybavovány hůře než objekt
- PUM a PUČ v rématu vybavovány lépe než v tématu
=> selektivní pozornost při okamžitém zpracování vět
 - Závisí na pozici ve větě a syntaktické funkci dané informace

Diplomová práce - hypotézy

- H1: Přísllovečné určení místa bude vybavováno hůře než subjekt
- H2: Informace v tématu bude vybavována hůře než informace v rématu
= replikují se výsledky J. Chromého a S. Vojvodić v mluveném módu

Stimuly

- Namluvené
- Přirozená prozodie
- **Subj** + PUČ + PUZ + V + Přívl + Obj + **PUM**
- (i) **Jiří** ve středu nadšeně uvařil výborný oběd **v kuchyni**.
- (ii) **V kuchyni** ve středu nadšeně uvařil výborný oběd **Jiří**.
- Dokonavé sloveso v minulém čase
- Přímý předmět
- Subjekt = jméno
- PUM typické, otázka Kde?

Stimuly

- (i) **Jiří** ve středu nadšeně uvařil výborný oběd **v kuchyni**.
- (ii) **V kuchyni** ve středu nadšeně uvařil výborný oběd **Jiří**.
- 4 podmínky
 - PUM v tématu, subjekt v rématu + otázka na PUM
 - PUM v tématu, subjekt v rématu + otázka na subjekt
 - Subjekt v tématu, PUM v rématu + otázka na PUM
 - Subjekt v tématu, PUM v rématu + otázka na subjekt
- Kde se to stalo?
- Kdo to udělal?

Průběh experimentu

- Online
- Namluvená věta jako celek
- Bezprostředně po ní otázka, opět namluvená
- Mluvená odpověď

Průběh experimentu

- 32 vět X 4
- Každý účastník dostane 1 ze 4 podmínek
+ výplňkové věty
- Cca 130 vět celkem
- 20-30 minut

Kombinace V + obj + PUM

č.	PUM typické	PUM méně typické
1	zatancovat valčík na plese	zatancovat valčík na chodbě
2	dočíst knihu na nádraží	dočíst knihu na střeše
3	zhlédnout film v kině	zhlédnout film na lodi
4	sníst rohlík u stolu	sníst rohlík v kostele
5	namalovat zátiší v ateliéru	namalovat zátiší v tramvaji
6	upustit těstoviny v obchodě	upustit těstoviny na náměstí
7	vypěstovat rajče na balkoně	vypěstovat rajče ve sklepě
8	napsat esej v knihovně	napsat esej na parkovišti
9	vyměnit pneumatiku v autoservisu	vyměnit pneumatiku v práci
10	zapnout počítač v kanceláři	zapnout počítač v divadle
11	pustit hudbu v autě	pustit hudbu na schodech
12	zaplatit účet v restauraci	zaplatit účet na jevišti
13	najít minci na ulici	najít minci ve vaně
14	uvařit oběd v kuchyni	uvařit oběd v koupelně
15	vyzvednout balík na poště	vyzvednout balík na zastávce
16	koupit tričko v obchodě	koupit tričko v parku
17	vyfotit srnku v lese	vyfotit srnku na hřišti

Celé věty

- **Subj + PUČ + PUZ + V + Přívl + Obj + PUM**
- 1a **Pavel** v červenci úspěšně vypěstoval velké rajče **na balkoně**.
- 1b **Na balkoně** v červenci úspěšně vypěstoval velké rajče **Pavel**.
- 2a **Marie** v pátek unaveně dočetla tlustou knihu **na nádraží**.
- ? 2b **Na nádraží** v pátek unaveně dočetla tlustou knihu Marie.

Celé věty

- 2a **Marie** v pátek unaveně dočetla tlustou knihu **na nádraží**.
- ? 2b **Na nádraží** v pátek unaveně dočetla tlustou knihu Marie.
- ? 2d **Na nádraží** v pátek unaveně dočetla Marie tlustou knihu.
- ? 2c **Na nádraží** v pátek tlustou knihu dočetla unaveně Marie.
- ? 2e **Na nádraží** v pátek unaveně tlustou knihu dočetla Marie.

Před hlavním experimentem

- Dotazník na hodnocení typičnosti kombinací
 - Na škále od 1 do 5 (od 1 do 7)
- Doplnování PUM do vět, př. "Marie dočetla knihu _____"

Před hlavním experimentem

- Dotazník na hodnocení typičnosti kombinací
 - Na škále od 1 do 5 (od 1 do 7)
- Doplnování PUM do vět, př. "Marie dočetla knihu _____"
- Pilotáž
- Celý experiment v psaném modu

Participant

- Rodilí mluvčí češtiny
- Studenti UK
- Předmět *Účast na lingvistických a psychologických experimentech v laboratoři LABELS*
- Alespoň 100 participantů

Další možné experimenty

- Manipulace prozodie
- Typičnost, prediktabilita, plauzibilita
- Zvratná slovesa

Kombinace V + obj + PUM

č.	PUM typické	PUM méně typické
1	zatancovat valčík na plesu	zatancovat valčík na chodbě
2	dočíst knihu na nádraží	dočíst knihu na střeše
3	zhlédnout film v kině	zhlédnout film na lodi
4	sníst rohlík u stolu	sníst rohlík v kostele
5	namalovat zátiší v ateliéru	namalovat zátiší v tramvaji
6	upustit těstoviny v obchodě	upustit těstoviny na náměstí
7	vypěstovat rajče na balkoně	vypěstovat rajče ve sklepě
8	napsat esej v knihovně	napsat esej na parkovišti
9	vyměnit pneumatiku v autoservisu	vyměnit pneumatiku v práci
10	zapnout počítač v kanceláři	zapnout počítač v divadle
11	pustit hudbu v autě	pustit hudbu na schodech
12	zaplatit účet v restauraci	zaplatit účet na jevišti
13	najít minci na ulici	najít minci ve vaně
14	uvařit oběd v kuchyni	uvařit oběd v koupelně
15	vyzvednout balík na poště	vyzvednout balík na zastávce
16	koupit tričko v obchodě	koupit tričko v parku
17	vyfotit srnku v lese	vyfotit srnku na hřišti

18	vypít čaj v kavárně	vypít čaj na chodníku
19	zahrát skladbu na koncertě	zahrát skladbu na letišti
20	uklidit pokoj v hotelu	uklidit pokoj v nemocnici
21	pronajmout byt v Praze	Pronajmout byt ve škole
22	vyluxovat koberec v obýváku	vyluxovat koberec v parlamentu
23	otevřít krabici ve skladu	otevřít krabici v letadle
24	zorganizovat piknik na louce	zorganizovat piknik v továrně
25	uplést svetr v křesle	uplést svetr na trhu
26	navštívit babičku na Slovensku	navštívit babičku v lékárně
27	zapálit dřevo v krbu	zapálit dřevo na chodníku
28	vyrobit poličku v dílně	vyrobit poličku na sjezdovce
29	ostříhat stromy na zahradě	ostříhat stromy v ložnici
30	vyzkoušet sekačku na hřišti	vyzkoušet sekačku na silnici
31	použít telefon na lavičce	použít telefon na podlaze
32	nahrát rozhovor ve studiu	nahrát rozhovor na skládce
33	opravit lyže v servisu	opravit lyže na posteli
34	udělat experiment v laboratoři	udělat experiment v bazéně

Celé věty

- 2a **Marie** v pátek unaveně dočetla tlustou knihu **na nádraží**.
- ? 2b **Na nádraží** v pátek unaveně dočetla tlustou knihu Marie.
- ? 2d **Na nádraží** v pátek unaveně dočetla Marie tlustou knihu.
- ? 2c **Na nádraží** v pátek tlustou knihu dočetla unaveně Marie.
- ? 2e **Na nádraží** v pátek unaveně tlustou knihu dočetla Marie.